

REFERAT

28.09.2022

Fortidsminder

Møde IV i Det Arkæologiske Udvalg 2022

Hoda El-Sharnouby
hes@slks.dk
33 74 50 31

Møde i Det Arkæologiske Udvalg

Mødedato: 13. september 2022

Sted: Center for Kulturarv, Fejøgade 1, Nykøbing Falster

Deltagere:

Claus Feveile (CLF), Esben Aarsleff (EAA), Henning Mathissen (HEM), Lene Høst Madsen (LHM), Mads Thagård Runge (MTR), Malene Refshauge Beck (MRB), Mette Klingenberg (MEK), Mette Svart Kristiansen (MSK), Niels Algreen Møller (NAM), Peter Moe Astrup (PMA), Morten Stenak (MS), Marianne Rasmussen (MR), Lehne Mailund Christensen (LMC), Lisbeth Gernager Langkjær (LGL), Mads Drevs Dyhrfeld-Johnsen (MDD), Kasper Skaarup Sparvath (KSS), Anders Jon Nielsen (AJN), ref.: Hoda el-Sharnouby (HES)

Afbud: Ingen

Møde i Det Arkæologiske Udvalg

Dagsorden

1. Velkommen og præsentation
2. Godkendelse af dagsorden
3. Godkendelse af referat
4. Meddelelser fra SLKS
5. Meddelelser fra Muserne og universitetet
6. De arkæologiske Strategier/MR
7. Årsmøde 2022/MS
8. DMit/MS
9. Temadrøftelse I: Pælefundering. Oplæg v/HEM, EAA
10. Evt.

1. Velkomst og præsentation

Deltagerne fik en kort rundvisning i CFK

2. Dagsorden

Godkendt

3. Referat fra sidste møde

Godkendt

4. Meddelelser fra SLKS

Marianne Lindegård Rasmussen er tilbage fuld tid efter sygdom.

Museumsloven blev vedtaget 1/7-22. Bekendtgørelse om ændringer af underordnet betydning mangler ministerens underskrift, og bekendtgørelse om dispensation til ændringer af beskyttede fortidsminder er i juridisk proces.

Kontorchef i departementets kulturbevaringskontor, Ole Winter, stopper og erstattes 1/10 af Helene Nordborg Kiær.

Vicedirektør, Morten Lautrup Larsen, stopper i styrelsen og erstattes 1/10 af Sidsel Nordengaard.

Digekortlægningsprojektet er lidt forsinket, da vi afventer levering fra SDFI (Styrelsen for Dataforsyning og infrastruktur).

Kontrakten med de 10 tilsynsmuseer skal genforhandles her til efteråret for 2023-25. De kommende tre år er det ønsket, at administrationsgrundlaget optimeres med bl.a. flere og mere præcise data i FF.

Den politiske planlovsaftale lægger op til udpegning af 25-50 nationale kulturmiljøer. Der udarbejdes et kommissorium.

Det er bred politisk forståelse for nødvendigheden af en museumsudredning i forhold til museernes opgaver og tilskud. Der nedsættes sandsynligvis en arbejdsgruppe.

5. Meddelelser fra museerne og universitetet

Museerne på både landjord og det marine område berettede samstemmende om voldsom travlhed på den bygherrebetalte arkæologi og vanskeligheder med at finde arbejdskraft. Der anes en lille opbremsning/forsigtighed i kommunernes aktivitet. De private bygherrer fortsætter i samme høje tempo. Projekter vedr. sol- og vindenergi er i voldsom vækst.

Sommerens tørke har skabt udfordringer med udtørret jord, og SLKS opfordres til at omformulere "vinterforanstaltninger" til "klimaforanstaltninger", da vejrmæssige udfordringer ikke kun er aktuelle i vintermånederne.

Museerne opfordrede SLKS til at forsøge at reducere de lange sagsbehandlingstider (op til 6 uger) på forundersøgelserne.

MAJ (Marinarkæologi Jylland) bliver snart MAV (Marinarkæologi Vestdanmark), hvor Langelands Museum indgår i samarbejde med de vestdanske marinarkæologiske museer. Fælles strategier og samarbejdsaftale er under udarbejdelse.

Nationalmuseet v/David Gregory har fået en stor bevilling målrettet bevaring af fortidsminder på det marine område. Der er desuden kommet en ny EU-standard for in situ bevaring på landjorden.

Skanderborg Museum skal, som det eneste museum med arkæologisk ansvar, evalueres i 2022. Repræsentanter fra museumsenheden og fortidsmindeenheden besøger museet i slutningen af september.

Drøftelser af, hvorvidt man kunne genbesøge ”Kulturarven som værdiskaber”-projektet og få det gjort tilgængeligt på SLSK hjemmeside.

6. De arkæologiske strategier

MR fremlagde den tidligere aftale med AAG vedr. revision af strategierne. DAU's medlemmer accepterede samstemmende at videreføre princippet om at indgå som faglige sparringspartnere ved revisionen af de enkelte strategier.

Ældre stenalder revideres inden udgangen af 2022 til en ny tredelt dynamisk og let tilgængeligt webformidling, der skal tilgodese overblik og plads til faglighed og cases. Formen skal danne grundlag for kommende revisioner af strategierne, der skal være markant mere ensartede. Marinarkæologi og naturvidenskab indarbejdes i de enkelte perioder.

DAU lægger vægt på, at de enkelte naturvidenskabelige analysemetoders arkæologiske potentiale beskrives af arkæologer/humanister.

Der foreslås udformet et katalog over naturvidenskabelige analysemetoder indeholdende formål, beskrivelse, benyttelse og eventuelle kontaktpersoner.

MSK/MK foreslog at man udnyttede momentet med MIRUDA (Middelalderens Rurale Danmark) til at få revideret strategien for den middelalderlige landbebyggelse.

7. Det arkæologiske årsmøde 2022

Mødet holdes på Museum Vestsjælland d. 25. oktober. Dagsordenen koordineres med DAU.

Formiddagen indledes med et oplæg fra styrelsen, hvorefter det nye arkæologiske udvalg præsenteres og holder oplæg, herunder oplæg fra HM vedr. effekten af pælefunderinger i de middelalderlige bykerner.

Eftermiddagen indledes med oplæg af SLKS efterfulgt af Niels Wickman: et historisk perspektiv af udbyttet af arkæologien fra før den var bygherrebetalt til nu. Mette Svart Kristiansen: et oplæg fra universitets perspektiv om hvad der efterspørges forskningsmæssigt fra de bygherrebetalte undersøgelser. Peter Jensen fra MOMU/Claus Feveile: hvad findes der af data og hvordan "taler" systemerne sammen.

Herefter vil der være drøftelser af indlæggene i relation til temaet: "Hvad er et væsentligt fortidsminde". Temaet er en opfølging på Anne Becks oplæg til styrelsens årsmøde 2021.

EAA sender mail rundt til DAU vedr. forslag til indlæg fra gruppen.

8. DMIT

SLKS har bearbejdet resultaterne af de arkæologiske museers indberetning til Danske Museer I Tal (DMIT), for at få en fornemmelse af hvordan de opfylder kravene til de arkæologiske museer. Visse spørgsmål har ikke været stillet præcist nok, og der skal sendes afklarende spørgsmål ud til nogle museer. Overordnet kan det siges, at museernes besvarelser viser at langt hovedparten lever op til de krav der stilles til eksempelvis BFI.

9. Temadrøftelse I, pælefundering

Oplæg ved Henning Mathiessen, der redegjorde for den indvirkning pælefundering har på kulturlag i middelalderbyerne på baggrund af eksempler fra forskningsprojekter, internationale guidelines og standarder.

Det kan overordnet siges, at pælefundering har en meget lille langtidsvirkning på kulturlagene. Afgørende for vurderingen af destruktionsgraden er den direkte destruktion ved nedramningen af pælene, dvs. deres størrelse + maks. 2 gange diameteren samt pælens indbyrdes afstand/tæthed. Påvirkningen omkring hver pæl er dog afhængig af karakteren af lagene, herunder de iltfattige/vandmættede forhold i de middelalderlige bykerner, moserne mv.

Der fremlagdes herefter fire pælefunderings-cases. Den reelle destruktion på hver sag blev diskuteret i relation til SLKS' sagsbehandling og afgørelse. For SLKS' sagsbehandling er dette afgørende: det enkelte byggeris karakter (eksempelvis pælens antal og placering), de pågældende fortidsminder samt jordbundsforholdene. Det blev understreget fra DAU, at det skal overvejes hvor meget en forundersøgelse vil skade fortidsmindet i forhold til påvirkningen af en pælefundering.

10. Evt.

Evaluering af årets dyrkningspulje: Der efterspørges mere stringens i hvad museerne sender ind, ligesom der efterspørges uddybende begrundelse, når der gives afslag.

Møder resten af året

22. november: kl. 10.15-13.00 med efterfølgende frokost i København.

Hoda el-Sharnouby

Fuldmægtig, arkæolog